

Просимо посміхнутися, як:

Капітошка;
Кіт на сонечку;
Хитра лисиця;
Сонечко.

Просимо показати, як злитися (зляться):

Два барана на містку;
Дитина, у якої забрали цукерку;
Людина, яку вдарили.

Просимо показати, як злякався:

Заєць вовка;
Малюк, який заблукав у лісі;
Кошеня, на якого гавкає собака.

Просимо показати, як втомився:

Мураха, який тягнув велику паличку;
Людина, яка підняла щось важке.

Просимо показати, як виглядає:

Турист, який підняв важкий рюкзак.

Вправа « Я вчуся у тебе »

Мета: гармонізація внутрішнього світу педагогів, розвиток емпатії.

Учасники кидають м'ячик у довільному порядку один одному зі словами: «Я вчуся у тебе...» (називається професійна чи особиста якість обраної людини, яка дійсно має цінність, привабливість для того, хто говорить). Завдання того, хто прийняв м'яч, передусім, підтвердити висловлену думку: «Так, у мене можна навчитися», «Так, я можу навчитися». Потім він кидає м'ячик іншому учаснику.

Підсумки тренінгового заняття. Учасники діляться по черзі думками, враженнями та відчуттями від тренінгу, озвучують свої «інсайти».

Висновки та перспективи: впродовж усієї діяльності педагог має розвиватися, навчатися, а головне, балансувати між різними професійними ролями. На сьогодні актуальним залишається питання резильєнтності педагогів. Дослідження та розвиток резильєнтності в умовах інклюзивної освіти є одним із ключовим аспектів досягнення цілей. Саме це допоможе їм не лише пристосовуватися до складних обставин, але й мати позитивний вплив на розвиток дітей. Важливо надавати педагогам засоби та підтримку, які розвинуть цю ключову якість бути готовими до будь-яких викликів освіти.

Використані джерела

1. Чиханцова О., Гуцол К. Психологічні основи розвитку резильєнтності особистості в період пандемії Covid-19: практичний посібник / Національна академія педагогічних наук України, Інститут психології імені Г.С. Костюка. Київ, 2022. 128 с.

2. Кохун О. М., Мельничук Т. І. Резильєнс-довідник: практичний посібник. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2023. 25 с. ISBN 978-617-7745-24-1.

3. Falewicz, A. (2016). Prężność osobowości i jej rola w procesach radzenia sobie ze stresem.

4. <http://surl.li/uagte> (нова укр. школа- філос.).

5. Школіна, Н. В., Шаповал, І. І., Орлова, І. В., Кедик, І. О., & Станіславчук М. А. (2020). Адаптація та валідація української версії Шкали стресостійкості Коннора —Девідсона-10 (CD-RISC-10): апробація у хворих на анкілозивний спондиліт. Український ревматологічний журнал, 2, 66–72. <http://surl.li/uagtv>.

Тетяна КАСЬЯНОВА,

вихователь ГПД, магістр початкової освіти ХПЛ «Мої обрії»

Специфіка професійної діяльності учителів початкових класів в умовах інклюзії

Інклюзивне освітнє середовище вимагає від учителів початкової школи адаптації до унікальних потреб усіх учнів, у тому числі й тих, хто має особливі освітні потреби.

Ключовою особливістю спеціалізованих освітніх програм є включення окремих освітніх компонентів, яких немає в стандартних програмах розвитку дітей.

Для сприяння навчанню дітей з особливими освітніми потребами використовуються спеціальні методи, прийоми та навчальні матеріали, у тому числі спеціальні комп'ютерні технології. Ці методи та прийоми дозволяють обійти потенційні перешкоди, які можуть виникнути під час процесу навчання.

Для створення інклюзивного освітнього середовища необхідно враховувати декілька елементів освітнього про-

цесу. Вчителі початкових класів повинні усвідомлювати важливість фізичної організації класу в інклюзивних умовах. Особливу увагу необхідно приділяти тому, щоб класне середовище було доступним для всіх учнів, щоб кожна дитина могла брати участь у навчальній діяльності та спілкуватися зі своїми однолітками. Хоча наявність достатнього простору в класі є важливою передумовою для навчання в інклюзивному освітньому середовищі, це не найважливіший аспект. Кожен навчальний заклад зобов'язаний забезпечити всім учням рівний доступ до аудиторії. Наприклад, клас, в якому навчається учень із захворюванням опорно-рухового апарату, повинен бути достатньо просторим, щоб учень міг легко пересуватися.

Для дітей з проблемами поведінки оптимально, щоб вони були розташовані в частині класу, де мінімальні перешкоди. Інклюзивні школи повинні гарантувати, що всі простори та зони, доступні для типових учнів, також доступні для тих, хто має особливі освітні вимоги.

Інклюзивне освітнє середовище вимагає від учителів початкових класів володіння знаннями щодо навчання дітей з особливими потребами. Для підготовки майбутніх учителів початкових класів у ВНЗ необхідно оволодіти ними «корекційними компонентами» спеціальної загальноосвітньої школи. Наприклад, при розробці змісту освіти для дітей з вадами слуху важливо враховувати як загальні, так і спеціальні завдання навчання та виховання. Учням має бути забезпечена корекційна підтримка з боку педагогів-сурдопедагогів, яка передбачає подолання вад мовлення, удосконалення граматичної будови, розвиток слухового сприймання, удосконалення діалогічного та монологічного мовлення, контроль успішності із загальноосвітніх предметів, допомогу при виникненні труднощів у засвоєнні Стандарту.

Вчителям важливо використовувати методи навчання, які залучають багато органів чуття або спираються на наявні функції дитини, наприклад, замінювати вправи під диктовку альтернативними завданнями. У програмі корекційних занять і підборі лексико-граматичного матеріалу необхідно керуватися тематичним плануванням загальноосвітніх предметів. Дотримуючись цих принципів, слід створити інклюзивне навчальне середовище для учнів з ООП з урахуванням їхніх індивідуальних потреб.

Є нагальна потреба в учителях, які володіють досвідом управління та навчання різноманітних груп учнів початкової школи. До таких груп можуть входити діти з обмеженнями фізичного чи психічного здоров'я, розладами аутичного спектра, обдаровані діти та інші. Зі створенням інклюзивних класів зростає попит на вчителів, які можуть навчати учнів з різними освітніми потребами одночасно. Вимоги до таких учителів

визначені державними стандартами освіти та професійними стандартами вчителя початкових класів. Це викликає занепокоєння щодо професійної компетентності вчителів початкової школи, які реалізують ці інклюзивні освітні програми. Зокрема, вчитель початкових класів має володіти професійними якостями, які дають змогу успішно орієнтуватися у складних завданнях навчання учнів з різними освітніми потребами та здійснювати ефективну педагогічну діяльність.

Щоб створити повністю інклюзивне освітнє середовище, вчителі початкових класів повинні ретельно побудувати як організаційну, так і педагогічну структури. Ці компоненти мають вирішальне значення для успіху інклюзивної освіти, яка спирається на впровадження спеціальних педагогічних прийомів, таких як модифікація навчальної програми та виховання поваги до різноманітності та толерантності в суспільстві. Зокрема, вчителі повинні зосередитися на підвищенні дидактичної якості своїх уроків і сприяти оптимальній взаємодії учнів у класі.

Навчальна діяльність — це окремий блок або одиниця часу, присвячена навчанню. Мета цього блоку полягає в тому, щоб надати учням цілеспрямований і структурований період часу для отримання нових знань чи навичок або для поглиблення свого розуміння конкретного предмета. Це фундаментальний компонент будь-якої освітньої програми, оскільки дозволяє систематично та цілеспрямовано передавати інформацію від учителя до учня.

У сфері освіти існує два основні підходи: традиційний блок-розклад і новий, більш нетрадиційний блок-розклад. Традиційний блок-розклад складається з кількох коротших занять протягом дня, тоді як новий підхід передбачає тривалі періоди часу, присвячені меншій кількості предметів. Обидва методи мають своїх прихильників і противників, але остаточне рішення щодо впровадження має ґрунтуватися на конкретних потребах і цілях навчального закладу.

Коли мова заходить про управління робочим навантаженням учителя початкової школи в інклюзивному освітньому

середовищі, яке працює в рамках «вчитель початкової школи-батьки», дуже важливо встановити довіру та повагу з батьками на початкових етапах взаємодії.

При знайомстві та вивченні кожної родини в класі вкрай важливо проводити індивідуальне оцінювання. Це включає вивчення особливостей розвитку дитини, її розпорядку дня та того, як вона проводить свій час.

Щоб сприяти участі батьків у діяльності школи, вчителі початкових класів повинні надати їм можливість брати участь у виховній роботі. Крім того, вчителі повинні проводити навчання батьків за формулою «вчитель-батьки» та «батьки-батьки». Створення середовища, сприятливого для навчання батьків, передбачає кілька напрямків, таких як:

Прагнення побудувати і зберегти повноцінний сімейний спосіб життя є продуктом особистісного зростання і дорослішання.

Профілактика проблем девіантної поведінки є важливою проблемою в багатьох сферах. Важливо вживати проактивних заходів, щоб запобігти виникненню такої поведінки в окремих осіб, груп або спільнот, і ефективно вирішувати їх, коли вони трапляються.

Важливим аспектом сімейного виховання є педагогічна підтримка сімей через консультації та інші форми допомоги.

Встановлення дружніх стосунків між батьками та їхніми дітьми є найважливішим аспектом виховання.

Якщо вчитель початкової школи бажає координувати свою роботу в ІОС з батьками, рекомендується використовувати як стандартні, так і нестандартні методи інструктажу. Стандартними методами є батьківські збори, неформальні консультації, індивідуальні заняття, візити додому. До нестандартних можна віднести організацію круглих столів, диспутів, тренінгів, майстер-класів, спільних ігор з дітьми. Крім того, користь приносять корекційно-розвиваючі спільні заняття.

Поняття сімейних стосунків охоплює весь процес виховання дитини від дитинства до підліткового віку. Зокрема, на те, як дитина спілкується з однолітками та вчителями, як вона взаємодіє з незнайомими людьми та як реагує в різних ситуаціях, залежить сімейне оточення. Тому для покращення якості, так і кількості інклюзивної освіти необхідний комплексний підхід до розвитку дитини. Розподіливши чіткі обов'язки між усіма учасниками освітнього процесу, зокрема вчителями початкової школи, можна досягти бажаних результатів інклюзивного освітнього середовища.

Коли справа доходить до управління обов'язками вчителя початкової школи в інклюзивному навчальному закладі, є кілька ключових факторів, які сприяють ефективній співпраці між педагогами та батьками. До основних умов якісної співпраці відносяться:

Концепція взаємодопомоги включає ідею окремих осіб або груп, які надають підтримку та допомогу один одному. Це спільне зусилля, коли обидві сторони отримують вигоду від обміну та працюють разом для досягнення спільної мети.

Інклюзивна освіта представляє унікальні виклики для вчителів початкової школи, які повинні враховувати різні чинники під час організації своєї роботи. Однією з ключових проблем є стосунки між учнями різних категорій, які можуть створювати розлади міжособистісного спілкування та перешкоджати ефективній комунікації. Вчителям важливо пам'ятати про ці проблеми та вчасно їх розв'язувати.

Організаційні здібності відіграють важливу роль у сприянні творчості та координації різноманітних груп дітей. Це передбачає точне визначення здібностей кожної дитини, встановлення ефективних каналів спілкування між дорослими та дітьми та прийняття швидких рішень у ситуаціях високого тиску. Крім

того, це вимагає здатності швидко адаптуватися до мінливих обставин ефективно.

Здатність робити швидко та точну оцінку психологічного складу дитини разом із чутливістю до її бажань і потреб є ключовими соціально-психологічними характеристиками. Крім того, не менш важливими характеристиками є вміння вловлювати емоційний стан і загальний темперамент дітей, зберігаючи самому емоційну стабільність.

Інклюзивна освіта вимагає від учителя початкових класів володіння не лише загальними навичками, а й специфічними якостями, які дають змогу виконувати діагностичну, корекційно-реабілітаційну, профілактичну та посередницьку функції. Ці функції залежать від наявності у вчителя певних професійних якостей, таких як:

Беручи до уваги різні рівні підтримки, що надається дітям, важливо визнати можливість нерівномірного розвитку їхніх розумових здібностей.

Сердечний і уважний підхід до учнів, які мають особливі освітні вимоги, є важливим.

Бажання співпрацювати з іншими професіоналами в цій галузі є ключовим компонентом у прагненні досконалості.

Для того, щоб вчителі початкових класів були успішними у своїй майбутній діяльності в інклюзивному освітньому середовищі, вкрай необхідно, щоб вони розвивали необхідні професійні якості під час здобуття вищої освіти.

Засобом трансформації закладів загальної середньої освіти в Україні стала глобальна основа інклюзивної освіти, яка дозволяє дітям з особливими освітніми потребами навчатися разом з іншими учнями у звичайних класах. Проте дослідження показують, що рівень інклюзивності в школах поступово зростає, створюючи при цьому нові ризики. Це пов'язано з відсутністю комплексної теорії інклюзивної освіти та тривалим пошуком консенсусу щодо її принципів і цінностей, про що свідчить повільне впровадження інклюзивних цінностей і практик в українську систему освіти.

У світлі мінливого соціального клімату вкрай важливо, щоб система вищої освіти адаптувалася до мінливих вимог професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Це включає в себе підготовку педагогів до роботи в інклюзивних класах і задоволення різноманітних потреб своїх учнів. Одним з ефективних методів досягнення цього є впровадження спеціалізованих курсів, спрямованих на озброєння учнів у сфері освіти необхідними стратегіями та технологіями для ефективної роботи з дітьми, які мають особливі освітні вимоги, в умовах інклюзивного класу.

Використані джерела

1. Демченко І. І., Білан В. А., Малишевська І. А. [та ін.]. Використання інноваційних педагогічних технологій в умовах інклюзивної освіти. Теоретико-методологічні засади розвитку спеціальної та інклюзивної освіти : монографія. Умань : «ВІ-ЗАВІ», 2018, Т. 1. С. 114-137.

2. Малишевська І. А. Сучасні тенденції розвитку корекційної освіти в Україні. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. 2014. Ч. 3. С. 215-220.

3. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 10.02.2024).

4. Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання: Закон України від 05.06.2014 р. № 1324-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1324-18> (дата звернення 11.02.2024).